

**ЛЮБЕН ЛЮБЕНОВ, РАДКА
ТРЕНДАФИЛОВА
БЪЛГАРСКИТЕ ПРЕВОДИ НА
БАЙРОНОВА ЛИРИКА**

chitanka.info

За първи път български превод на Байроново произведение българската библиография приема този на **Абидоската невеста**, направен от **Никола Катранов** и публикуван в Москва през 1850 г. Но като литературен факт такъв превод не е оцелял и вероятно никога не е бил публикуван. Сведения за него са включени в библиографските трудове на Константин Иречек, Александър Теодоров-Балан, Валерий Погорелов и Маньо Стоянов. Обаче първото сведение за този превод се дава от Иван В. Шопов в неговия „Списък на българските книги на новозарождаемата българска писменост в XIX век“, публикуван в Цариградски вестник от 6 септември 1852 г., а впоследствие като отделно издание (1852). В този първи извор Катрановият превод на „Абидоската невеста“ е даден в хронологичен ред между годините 1850 и 1851, но на мястото на нейната година на издаване има многоточие. Може да се допусне, че Байроновата поема се появява тук въз основа на сведения, че предстои да излезе от печат. Впоследствие библиографските данни за нея са преминавали от библиография в библиография, без техните съставители да са се потрудили да издирят самия превод. Направените от нас издирвания в големите български библиотеки и в библиотеките на Москва и Ленинград не доведоха до откриване на екземпляр от българския превод на „Абидоската невеста“ от 1850 г.

Тогава първата българска действителна публикация на Байроново произведение е **процалната песен на Чайлд Харолд** в превод на **Димитър К. Попов**, поместен в трета книжка на сп. Наука от 1882 г., издавано в Пловдив и редактирано от Иван Вазов, Константин Величков и други известни наши културни дейци.

Две години по-късно във втората част на известната христоматия на Вазов и Величков е отпечатано стихотворението **Умиращият гладиатор**, преведено от **Иван Вазов**. Впоследствие то е препечатвано неведнъж в различни други издания, включително в томчето избрани преводи на Вазов от 1977 г. Преводът прави силно впечатление с емоционалния си стих, точните функционални рими и високия поетически градус. Всъщност и в най-пълните Байронови издания липсва стихотворение с такова заглавие. Това е превод на 140 и 141 строфи от Четвърта песен на „Странстванията на Чайлд Харолд“. Дори едно бегло сравнение с оригинала показва, че Вазов е запазил твърде малко от него и е привнесъл твърде много от себе си в 24-те преводни

стиха — двете Спенсърски строфи съдържат само 18 стиха. Сложният оригинален римен орнамент (една четворна, една тройна и една двойна рима) е заменен в превода с астрофична стихова структура с двойни рими, като един стих е оставен неримуван. Според днешните критерии за стихотворен превод това е едно оригинално Вазова стихотворение, под чието заглавие би трябвало да стои в скоби (**по Байрон**).

И понеже жанровата разлика между поема и стихотворение е съществена, за първи превод на Байроново стихотворение трябва да приемем **Мрачна ми е душата** (My soul is dark), отпечатан в кн. 11 на сп. Искра от 1889 г. и подписан само с първата буква на фамилията на преводача (прев. Д.). Впоследствие до края на миналия век в периодичните издания „Македония“, „Дума“, „Светлина“, „Български преглед“ и в хрестоматията за III клас от 1894 г. се появяват още преводите **Изток, Оставете ме! Когато те прегръщах в своите обятия, Затворник, и В албума** (първите два са анонимни; третият е подписан с **Дафинов**; четвъртият — с **Д. К. Попов**; петият с **А. Д. Ихчиев**).

От началото на нашия век до 1944 г. на българския читател се поднасят няколко десетки Байронови стихотворения, някои от които в по два, три и дори четири превода. Сред преводачите на Байронова лирика се нареждат **Д. Мамарчев, Г. Минев, Гео Милев, Л Стоянов, Т. Михайлов, Ж. Ив. Жеков, Дерижан** и др. Ярво културно събитие е била кратката антология „Английски поети“ (Русе, п-ца „Роглев“, 1921, 112 с), в която **Г. Минев** е отпечатал свои преводи на няколко десетки творби от девет английски поети. Най-богато — с двайсет стихотворения, предимно от цикъла „Еврейски мелодии“ — е представен Байрон. Миневите преводи са постижение на преводаческото изкуство от онова време, а някои от тях като този на **Евтаназия** и сега се четат с наслада. Ето и първата строфа на едно от най-известните Байронови стихотворения *She walks in beauty*:

*Пристъпва — дивна красота —
Тъй тиха — ноц в брилянти звездни;
И светлост ведно с тъмнота
Трепти в очи — лазурни бездни;
Там грее нежна светлина —*

не пищен блясък на деня.

Коментирайки я, професор Вл. Филипов подчертава, че тук големият талант на Минев му е помогнал да се издигне до истинската творческа виртуозност.

Великолепен е Гео-Милевият превод на прочутия **Шилъонски сонет**, отпечатан без името на преводача в шеста кн. на сп. Пламък от 1924 г. и подписан с неговото име в номер 26 на Щит от 1935 г. и във в-к Трезва борба от 5 януари 1938 г. Това е един от най-хубавите преводи в българската преводна поезия. Запазена е строгата сонетна форма на оригинала, а в първите две строфи — и неговите точни мъжки рими. В целия превод е предадено не само съдържанието, но и редица детайли; тонът е емоционален и призивен.

През 1924 г. се появяват и два чудесни превода на едно от централните Байронови стихотворения **Прометей** — на **Г. Михайлов** и **Л. Стоянов**. Впоследствие това стихотворение се появява в още два превода. Всички четири превода на **Прометей** са отпечатани в основния текст и в приложение към тази обзорна статия.

През 1941 г. **Ж. Ж. Дорев** издава в свой превод книгата „Английски поети“ (Варна, п-ца „Просвещение“), в която са представени Байрон и Шели. Байрон е представен с 34 стихотворения и с отделни строфи из „Чайлд Харолд“ и „Дон Жуан“. Близко половината преводи са пионерски. Дорев проявява добра езикова компетентност — съдържанието на творбите е предадено вярно, включително редица детайли и особености на поетическия изказ. В кратък предговор преводачът е изразил и своето отношение към превода на поезия. В изискванията към него той туря на първо място чисто смисловата точност, забравяйки напълно за художествено-поетическите достойнства и за необходимостта от единство между смислово и художествено покритие — единственото средство, което може да доведе до трайно преводаческо постижение. Дорев твърде е подценил тъкмо това единство — в преводите му има и стъпки, и ритъм, и рими, но рядко в тях блясва пламъкът на истинската поезия. Сравнително най-добри са преводите му на **Арфата, От Сестис до Абидос, Дните ти се свършиха и Ти плачеше**. Ето втората и заключителна строфа от последното стихотворение:

*Тъй както облакът вечерни
Се озарява с нежен цвят,
Що тъмнотите ноцни, черни
Не могат в миг да заличат,
Усмивката ти радост чиста
В душа печална, мрачна лей,
И дълго светлина лъчиста
И блясък във сърце светлей.*

След 9 септември 1944 г. се появяват само няколко нови превода на Байронови стихотворения в течение на близо четвърт век. Едва през 1968 г. издателство „Народна култура“ отпечатва томчето „Лирика“ от Байрон в поредицата „Световни поети“, в което английският поет е представен с петдесет нови превода на стихотворения и епиграми. Преводачи са **Цв. Стоянов, Л. Любенов, Гр. Ленков и Н. Бояджиев**. След това в течение на цели двайсет години не се появява нито един нов превод на Байронова лирична творба с изключение на превода на **К. Божилова** на късото и не особено значително стихотворение **На Томас Мор** във в-к Пулс от 24 януари 1984 г.

По такъв начин до ден-днешен на българския читател са поднесени около 87 Байронови стихотворения и епиграми в по един до четири превода. Това е само малка част от целокупното Байроново лирично наследство. То тепърва трябва да се препява от българските преводачи на поезия.

Доста по-друго е положението с Байроновите епични произведения. Най-известните от тях са представени на българския читател, като повечето са преведени по два, три и повече пъти (своеобразен рекорд бележи „Манфред“ с 11 превода!). Но това е вече по-друга тема.

* * *

По-нататък ще дадем кратки сведения за съществуващите, но невключени в тази книга превода на поместените в нея стихотворения, а най-сполучливите ще приведем частично или изцяло.

Фрагмент. Стихотворението е преведено и от Ж. Ж. Дорев под заглавие „Откъслек“.

Лох-на-Гар. Стихотворението е преведено и от Дим. Статков.

Как искам пак да съм дете!... Стихотворението е преведено и от Н. Алексиев (под заглавие „Желал бих...“) и Дим. Статков. Ето първата строфа от превода на Н. Алексиев:

*Желал бих аз дете да стана пак
И в горската си хижа да живея,
Да скитам сам из тъмний пуцинак
И над вълните сини да се рея.
Саксонският надменен нрав
Не може да търпи души свободни,
Които любят горски въздух здрав
И смело дирят канари подводни.*

Надпис на чаша от череп. Стихотворението е преведено и от Ж. Ж. Дорев. Строфи, съчинени по време на буря. Стихотворението е преведено и от Ж. Ж. Дорев.

Лека нощ! Условно заглавие на прощалната песен на Чайлд Харолд от първа глава на поемата „Странстванията на Чайлд Харолд“. Тази песен, добила изключителна популярност у нас, е преведена още и от Д. К. Попов^[1], Мария Грубешлиева и Людмил Стоянов^[2], Ана Подвързачова^[3] и Димитър Статков^[4].

Привеждаме изцяло известния превод на Д. К. Попов.

*Прощавай, сбогом, бащин край!
Води те скриват веч;
С вълните вятърът играй,
Рибар пей там далеч.
Към запад плувам аз, де Феб
Скри вече своята мощ;
О, сбогом, слънце, и на теб,
Край родни, лека нощ!*

Но не, Феб скоро ще изгрей,
Ще видя всичко пак:
Небе, морето, що бесней,
Но не теб, бащин бряг.
Мой старий замък, вече пуст,
Вред бурен ще обвий,
И кучето ми в къщний пруст
Унило ще завий.

Ах, добрий паже, ти скърбиш,
Сърцето ти тъжи,
От тез вълни ли се боиш?
От буря ли, кажси?
Мълчи, мой милий, не скърби,
Кораба ѝ здрав, мълчи!
Сокол едва ли могъл би
Със него да хвърчи.

„Нек вятър вий, вълна стени,
Не е туй първи път;
Не страх, сър Чайлд, а скръб, злини
Сърцето ми ядат.
Баща оставих вкъщи аз
И майка в плач горчив;
Днес нямам други освен вас
И бога милостив.

Баща ми всичко ще снесе,
Корав е той челяк;
Но майка ми ще плаче се,
Докле се върна пак...“
„Плачи, плачи, ти, мой слуга,
Разбирам твоя глас;
Чист като теб да бях, сега
Заплакал бих и аз.

А ти, мой йомен, що си блед,
С чело, покрито с мрак?
Какво те плаши? Морский глед
Или пък чужди враг?“
„О, не, сър Чайлде, настрана
Страхът от смърт, от враг:
Дома оставих аз жена
С деца на пътний праг.

Тя ще ги бави там, къде
Растат треви, цветя;
Кога за мене питат те
Какво ще каже тя?“
„Млъкни, мой йомен, ти си прав
Да жалиш тѣй за тях;
Аз имам много по-лек нрав:
Оставил бих ги с смях.

Отдавна веч не вярвам аз
Любовница, жена;
Веднага те забравят нас...
Неверни до една!
Върших аз всичко, лудувах.
Не ща веч таз борба;
Аз жаля само, че немах
За нищо да скърбя.

И сам сега сред туй море,
Широко без конец,
Да не тъжа е по-добре:
За вси съм чужденец.
Ах кучето ми... но и то
Ден, два дни ще повий;
Един чужд залък, къс тесто
И него ще отбий.

Цепи, корабе, тез води,

*Усилвай своя бяг.
Където щеш ме изведи,
Но не на бащин бряг.
Привет сърдечен, о вълни.
Докле съм с вази оц!
Привет, далечни планини!
Край родни, лека нощ!“*

Евтаназия Преведено и от Георги Минев. Привеждаме цялостно неговия превод, който се отличава с множество достойнства.

*Кога ни рано или късно смръзне
Покой без сънища, тегло,
Дали забравата с криле ще дръзне
Да лъхне смъртното легло?*

*Не искам куп другари да се мъдри
Край мен — да жали моя край,
Нито девица с чорлави си къдри
С преструвни сълзи да ридай.*

*Но мълком нека ме земя студена
Погълне, с плач неосквернен;
Не искам миг от радост помрачена,
Ни мой приятел просълзен.*

*Но любовта ще може ли тогава
Въздишките сподавени да спре?
Тя би се разразила величава
В таз, що живеи, и в тоз, що мре!*

*О, сладко е душата да остане,
Докрай безоблачна да греи;
Не помни ли преминалите рани,
И болката ще занемей.*

*Но все — гърчат се черти красиви,
Дъхът щом литне от уста;
Сълзите женски, мамещи приживе,
Поток избликват пред смъртта.*

*Тогаз самотен гробът ми да зине,
Без жалби и без стон в гърди?
Смъртта коси — свят хиляден тъй гине,
А де са от скръбта следи?*

*Ах, но да умреш, разбил хомота,
Да идеш там, де не си бил!
Да бъдеш нищо — както до живота,
Кога скръбта си не вкусил!*

*Преброй ти часовете си на радост
И дните светли, без печал,
И знай: какъвто да си бил на младост,
По-харно да не си живял!*

Тя иде като нощ красива... Стихотворението е преведено и от Г. Минев и съвместно от Л. Любенов и Гр. Ленков.

Привеждаме първа строфа от превода на Г. Минев:

*Пристъпва — дивна красота —
Тъй тиха — нощ в брилянти звездни;
И светлост ведно с тъмнота
Трепти в очи — лазурни бездни;
Там грее нежна светлина —
Не пищен блясък на деня.*

О, тази арфа на певеца-цар... Преведено и от Ж. Ж. Дорев.

Дивата газела (Под заглавие „Дивата сърна“) преведено и от Ж. Ив. Жеков и Ж. Ж. Дорев.

Край Йордан. Преведено и от Ж. Ж. Дорев.

Дъщерята на Иефтай. Преведено още от неизвестен преводач и от Ж. Ж. Дорев.

Попарена от ранна смърт... Преведено и от Ж. Ж. Дорев.

О, как е мрачен моят дух!... Под заглавие „Мрачна ми е душата“ е преведено от Д. „Искра“, 1889, II и Ж. Ж. Дорев.

Видях те плачеща... Преведено и от Ж. Ж. Дорев. 1 („Ти плачеше...“)

Ти падна, но ще бъдеш мил... Преведено още от Ж. Ж. Дорев и Д. Статков.

Саул. Преведено и от Ж. Ж. Дорев.

Песен на Саул пред последния бой. Преведена още от анонимен преводач. „Заря“, 1890 г., II и Ж. Ж. Дорев.

Пророкът рече: „Всичко суета е...“ Преведено и от Ж. Ж. Дорев.

Щом студ обгърне тая тлен... Преведено и от Ж. Ж. Дорев.

Видението на Балтазар. Преведено и от Ж. Ж. Дорев.

О, слънце на безсънните!... Преведено и от Ж. Ж. Дорев (заглавие „Светило на безсънния“).

Ако прав бе в това, че със лъжата живея... Преведено и от Ж. Ж. Дорев

Плачът на Ирод по Мариамна. Преведено и от Ж. Ж. Дорев.

В деня на разрушаването на Ерусалим от Тит. Преведено и от Ж. Ж. Дорев (заглавие „Разрушението на Йерусалим“).

Край реките на Вавилон. Преведено още от Ж. Ив. Жеков, Ж. Ж. Дорев и Лео Коен. Поместваме изцяло превода на Лео Коен.

КРАЙ РЕКИТЕ ВАВИЛОНСКИ

*На Вавилонa, досами реките,
ридаехме ний, в спомена за дните,
кога Салем разбиха врагове —
жестоко в кървите ни потопени,
и гдето бяха пръснати, сразени
нещастните еврейски синове.*

Угрижени, ний гледахме водите,

*въртението буйно на вълните.
Свирете! — викаха ни ядно тук.
Не, нивга чужденец не ще владее!
Десницата ми нека залинее,
от арфата ако изтръгна звук!*

*И на върба плачуща окачена,
За волнокрили звукове родена —
тя, арфата на славни прежни дни,
остава ми като залог небесни.
Но никога тя своите сладки песни
за враг презрян не ще да прозвъни!*

Гибелта на Сенахериб. Преведено и от Ж. Ж. Дорев.

Край мене дух премина... Преведено и от Ж. Ж. Дорев.

Прометей. Преведено и от Георги Михайлов, Людмил Стоянов, Любен Любенов. Едно от най-значителните и най-известните Байронови стихотворения.

Преводът на Георги Михайлов се отличава с редица от най-добрите черти на преводаческото му дарование — близост до оригинала, строгост на формата, естествен и емоционален поетичен изказ — и може да се отнесе към най-добрите постижения в преводаческата му дейност. Привеждаме го изцяло.

ПРОМЕТЕЙ

*Не като бог безстрастно хладен,
А с благост поглед ти бе спрял
На земния човешки дял,
С беди и напаст безотраден.
За твоята любов към нас
Безкрайна мъка бе отплата —
Борба, без отдих и без глас, —
Окови — ястреб — и скалата —
Над океана ням и глух.*

Скръбта на дух, дух непобеден
Там преживя и твоят дух:
Жестокост, мъки, трепет леден
И гнет безкраен, чийто стон
Дори с въздъх ти не издаде,
На стража Зевсовий шпион.
За да не чуи!... О, не обади
Ни ек на мрачното небе
Каква в теб скръб и мъка бе!
Борбата с мъка и съзнание,
Докрай изпита в самота!
Каква съдба, какво страдание,
Които водят към смъртта!
Но Зевс, небесний цар всевластен,
И непреклонната съдба
В прищевка, същества нещастни
Отново да творят в света —
Отказаха смъртта на тебе! —
И на безсмъртие с венец
Те увенчаха твоя жребий:
Но ти — не бе ти слаб борец —
Понесе твърдо своята участ!
И туй, що гневен Зевс сполучи
Да чуи от твоите устни, блед —
То бе закана — бе прокоба
И с нея твоят ужас слет
В гръдта на Зевс впи своята злоба.
О, как провиди сетни час
Ти по звездата му случайно;
Как не издаде своята тайна;
Как твоите думи с лющен глас
В присъда смъртна прозвучаха!
И дойде час на срам и страх:
В ръцете стари затрептяха
Перуните на бога плах.
Бе свято твоето престъпление.
Че на доброто бе пророк.

*Дари човеку наставления
В живота му суров и строг
И възвиси духа му с вяра
Към разум и към доброта;
Но сам ти в мъките без мяра
Нам своя пример завеща —
Отпор към злобата столика
И твърдост на душа велика,
Що не успяха да сломят
Небе, земя — за лишен път!
Днес в твойта орис смъртний вижда
На свойта орис тържество —
Сам той е част от божество,
Че свойта участ сам съзижда,
Предвижда своя жребий той
И предугажда всяка мъка —
Беди и напасти безброй
И скърби в дните на разлъка,
И всичко, от което тук
Мощ черпи неговият дух —
Дух равносилен с вси страдания...
Той има воля и съзнание
За своите права в тоз свет —
Туй чувство в мъки, в скърби, в гнет,
Що не остава без награда —
Едничка вътрешна отрада, —
Всечасно крепне в гнет и мрак,
В борбата с доблест се кръщава
И с радост бърза в боя пак.
И от смъртта победа дава.*

В този превод е допуснат един характерен компромис за онова време, който впрочем се допуска и днес при превод на астрофични поеми: редица стихове от оригинала са предадени с по два стиха в превода, в резултат на което 59-те стиха на оригинала са предадени със 76 стиха в превода. Това удължаване е присъщо и на превода на

Людмил Стоянов, но в много по-малка степен — нашият известен поет и преводач е удължил броя на стиховете само с четири! В резултат неговата интерпретация звучи по-стегнато, по-ударно, по-енергично. В своя превод Людмил Стоянов достига един от върховете на това трудно изкуство не само в своята преводаческа практика, но и в цялата българска преводна поезия.

ПРОМЕТЕЙ

*Титан! Във твоя поглед грее
На смъртните скръбта велика,
Която, страшна, многолика,
Тук никой бог не ще осмее.
Каква бе щедрата отплата
За милостта към земний род? —
Страданието на скалата,
Веригите и немий свод,
Туй, що би гордия понесъл,
Агонията, що таи,
И мъката му, що пои
Духът заключен и невесел,
И се бои, че небесата
Ще чуят тайния му вик.
Докле скования език
Не онемее за земята.*

*Титан! Да страдаш и желаеш
И да се бориш, и докрай
Духа ти мир да не познай
И ти утеха да не знаеш;
И небесата с своята слава,
И на съдбата глухий гнет,
Омразата, разляна вред,
Що и твори, и разрушава,
Отказаха ти и смъртта:
С безсмъртие ти бе наказан,*

Но ти от туй не възропта,
И твоя път бе отбелязан
С проклятия, с които ти
И Гръмовержеца смути:
Прозрял съдбата, не поиска
Пред него ти да паднеш ниско.
С мълчание го суеверен
Направи ти, и блед и плах,
Тъй че в ръцете му от страх
И мълниите да треперят.

Божествен подвига ти бе
И сякаш отреден отвика
С непостижимото небе
Да обручи чрез дух Човека.
Ти от високо бе ударен.
Но волята ти, твърдостта
И яростта на дух пожарен —
За нас са дар на мъдростта:
Ти — бог на смъртните и знак
На силата им, на съдбата —
Човекът като теб в борбата
До бога се издига пак;
Поток е той, що чист извира,
Но се размътва в своя път;
И често шепота разбира
Той на орисаната смърт,
И страда, и в скръбта проглежда,
И в пустотата дири бряг.
Ала на страшний вечен мрак
И сън без радост и надежда
Срещу поставя своя дух,
Упорството му, глъбината,
Що би предсетил с остър слух
Възмездието на съдбата,
И пътя ѝ би начертал,
И тайната и би изведнал,

*И вещи тайнства познал,
Би претворил Смъртта в Победа.*

По-долу привеждаме и превода на Любен Любенов.

ПРОМЕТЕЙ

I

*Титан! С безсмъртен взор прозря
човешкото страдание
и тежко отчаяние,
а като Зевс не ги презря;
а пък с какво бе награден?
С ужасни мъки, вечен плен,
с окови, лешояд, скала
и унижителни тегла;
с агония, която с вик
ти не издаде ни за миг;
в бедата си самотен бе
и бдеше да не издадеш
въздишка, стон или шептеж
към безпощадното небе.*

II

*Страдание и воля страстно
се състезаваха при теб —
те изтезават с гняв свиреп,
щом да убиват са безвластни.
И боговете безучастни,
тиранството на ореста,
Законът на ненавистта
/която съществува създава,
та после да ги умъртвява/*

не се смелиха да умреш:
безсмъртието — дар зловец —
бе твое: с чест носи го ти.
От теб изтръгна Зевс едно:
Заплахата — и тя обратно
му върна твоя гнет трикратно;
а ти прозря съдбата — но
не му я с дума извести;
и бе присъда туй мълчание:
    той в безполезно отчаяние
от страх нескриван се изпълни и
трепереше ръката с мълнии!

III

Грехът ти бе, че си добър
    човека ти да просвещаваш
    и от беди да го спасяваш,
за да е умен, смел и твърд.
Но, свише като теб смутени,
от твоята сила вдъхновени,
от твърдостта ти и борбата
на твоя дух непроницаем,
твърд пред Небето и Земята,
добре една поука знаем:
за нашта мощ и участ свято
знамение си и девиз;
човек е като теб мъжествен
и с произход почти божествен,
    размътен вир от извор чист;
дарен е със способността
да си предскаже участта,
отчаяната си борба,
безпомощната си съдба,
която могат да възпрат
и волята му, и духът,
    и неговият ум могъщ,

*че той за себе си откри
награда в мъките дори;
от дързост горд, ако веднъж
Смъртта в Победа претвори!*

Шилъонски сонет. Преведен е и от Д. Мамарчев, Д. Статков и Цв. Стоянов. Привеждаме цялостно превода на Цв. Стоянов.

ШИЛЪОНСКИ СОНЕТ

*Ти, вечен дух на разума неукротим,
ти, Свобода, най-ярка си в тъмниците —
сърцата там се вдигат като птиците
и следват само твоя път любим!
В окови чакат твоите синове,
захлупва ги безслънчево владичество,
но побеждават в своето мъченичество —
и те прославят всички ветрове.
Шилъон! Ти светиш като кървав кръст,
сияе подът на килията убога.
Тук Бонивар като във прясна пръст
дълбал е своите стъпки в изнемога.
Не пипайте следите околвръст!
Те вик са от неправдата към бога.*

Шилъонският затворник. Преведено е и от Д. К. Попов^[5], чийто превод е публикуван няколко пъти цялостно или частично в христоматии, сборници и списания; по-късно от Н. Килифаров^[6] и Димитър Осинин^[7]. Привеждаме цялостно I част от превода на Д. К. Попов:

*О, вижте как съм побелял,
Макар не толкоз престарял.*

*Не от внезапен страх ноця
Ме тази участ сполетя.
Сгърбих се, с бръчки на чело,
Но не от труд или тегло —
Тъмницата ме разруши:
От въздух, слънце ме лиши,
И аз, в окови хвърлен там,
Линеех, чезнех, без да знам.
Такваз е нашата съдба:
Баща ми падна във борба
За вяра — и в последний час
В завет я даде той на нас.
Ний бяхме седем — няма шест:
И всички те измряха с чест.
Баща ми, старец изнурен,
На огън жив бе изгорен,
А там на бойното поле
Кръвта на двама се проле;
Двоица затворът грабна
И двама морска глъбина.
От всички само аз един,
Разбит и най-злощастен син,
Презрян от лютата съдба,
Останах жив, за да скърбя.*

Песен за лъдитите. Преведена и от Невена Стефанова и Димитър Статков.

Та значи вече няма да се скита... Преведено и от Л. Любенов (в кн. на А. Мороа „Байрон“, С, Нар. култура, 1980).

Станси. Преведени и от Димитър Статков.

На тоя ден навърших тридесет и шест години. Преведено и от Димитър Статков.

---

[1] В сп. Наука, 2, 1882, 3, 253-256; публикувана е още в: Попов, Д. К. Преведени стихотворения. С, п-ца „Говедаров“, 1895, 119-121; Лорд Байрон. Вспоменателен сборник. С, 1924, 22–24. ↑

[2] Байрон, Пж. Г. Чайлд Харолд. Поема, прев. в стих. Мария Грубешлиева и Людмил Стоянов. С, Игнатов, 1939. ↑

[3] Байрон, Дж. Г. Чайлд Харолд. Поема. Прев. в стих. А. Подвързачова. С, Книго-Лотос, 1947, с. 31–33. ↑

[4] Байрон, Дж. Г. Странстванията на Чайлд Харолд. Прев. в стих. Димитър Статков. С, Нар. култура, 1958, с. 23–26. ↑

[5] Байрон, Дж. Г.; Шильонски затворник Прев. Д. К. Попов, Б. Попов, Д. К. Преведени стихотворения. С, 1895, с. 75–88. ↑

[6] Шильонски затворник. Прев. в стих. И. Килифаров. С, п-ца. „Габрово“, 1907. 21 с. II изд. 1915. ↑

[7] Шильонски затворник. Прев. Димитър Осинин. С, Игнатов, 1937. 11 изд., 1939, 30 с. ↑

ЗАСЛУГИ

Имате удоволствието да четете тази книга благодарение на *Моята библиотека* и нейните всеотдайни помощници.

МОЯТА БИБЛИОТЕКА

<http://chitanka.info>

Вие също можете да помогнете за обогатяването на *Моята библиотека*. Посетете **работното ателие**, за да научите повече.